

СЛОБОЖАНЩИНА

Харківська область

*Результати соціологічного дослідження,
проведеного у рамках проекту
«Започаткування Національного діалогу в Україні»*

Зміст

1. Шляхи об'єднання українців	3
2. Оцінка конфліктної ситуації	6
3. Крим.....	10
4. Зовнішньополітичні орієнтири	11
5. Ціннісні орієнтири.....	13
5.1. <i>Культура і мова</i>	13
5.2. <i>Церква</i>	16
6. Регіональні стереотипи.....	18
7. Мобільність.....	20
8. Оцінка історичних подій та діячів.....	21

1. Шляхи об'єднання українців

Чи є актуальним проведення державної політики з примирення українців?

Так	46.2
Ні	11.4
Важко сказати	42.4

Чи знаєте Ви про програми, спрямовані на об'єднання українців? Якщо так, то які? (кількість відповідей не обмежена)

Бачив телепрограму з цієї тематики (дискусії, обговорення, спеціальні передачі)	21.1
Знаю про заходи відвідування українцями один одного у різних регіонах	15.8
Чув про круглі столи, обговорення в моєму населеному пункті з цього питання	6.0
Чув про уроки, лекції в навчальних закладах з цієї тематики	3.3
Інші заходи	3.8
Ні, не знаю	62.4

Які першочергові завдання має вирішити Уряд?

Припинити війну	74.4
Подолати корупцію	39.8
Зупинити ріст цін та інфляцію	43.6
Провести реформи	11.0
Подолати безробіття	10.5
Налагодити стосунки з Російською Федерацією	16.5
Важко сказати	3.5

Які б дії мали б найбільшу ефективність для примирення українців? (обрати три варіанти)

Перемога у війні	28.7
Реальна боротьба з корупцією	28.2
Покращення соціально-економічного стану в країні	32.3
Відвідування українців зі Сходу і Заходу один одного	15.0
Верховенство права (закон один для всіх)	14.5
Освітні програми	12.2
Збалансована політика з національного питання та урахування особливостей різних етносів	10.7
Круглі столи і дискусії	9.8
Децентралізація влади в Україні	7.7
Боротьба з націоналістичними проявами	7.7
Прийняття російської мови як другої державної	15.0
Федералізація України	14.7
Важко сказати	13.8

Що роз'єднує українців? (до 3-х варіанти)

Корумпованість влади	29.6
Дії олігархів	21.3
Дії Росії на роз'єднання України	14.8
Маніпуляція інформацією через ЗМІ	19.8
Розділення українців методом політичної агітації	34.6
Прагнення певної частини українців інтегруватися в ЄС	9.0
Дії Януковича на посаді Президента України	12.8
Прагнення певної частини українців інтегруватися у Митний Союз	8.0
Утиски за мовно-культурною ознакою	11.8
Дії країн Заходу на роз'єднання України	11.8
В Україні немає роз'єднання, даний факт намагаються нав'язати	7.5
Ріст радикалізму і націоналізму в Україні	13.3
Протести на «Євромайданах» України	4.0
Україна ніколи не була єдиною і об'єднати її неможливо	1.3
Важко сказати	10.0

Хто б міг примирити українців? (обрати три варіанти)

Українська влада	28.2
Засоби масової інформації	20.5
Українські громадські організації	20.0
Церква	11.7
Об'єднання волонтерів	12.0
Міжнародні організації (ООН, ОБСЄ тощо)	11.0
Армія та інші силові органи	10.2
Українські освітні установи та їхні представники (інститути, університети)	8.5
Українці примиряться самі	17.0
Ніхто	4.3
Важко сказати	26.5

Які з міжнародних організацій може мати найбільший вплив на примирення в Україні? (можливі кілька відповідей)

Жодна	22.1
ЄС	11.5
ООН	11.8
ОБСЄ	8.5
НАТО	6.5
Червоний Хрест	5.5
Митний Союз	7.8
Важко сказати	45.9

Яка з іноземних країн може мати найбільший вплив на примирення в Україні? (можливі кілька відповідей)

Жодна	17.0
США	20.3
Росія	24.8
Німеччина	11.0
Польща	3.8
Білорусь	4.8
Китай	0.8
Важко сказати	41.9

2. Оцінка конфліктної ситуації

Що сьогодні відбувається в Україні?

Боротьба за незалежність країни	8.3
Боротьба з зовнішнім ворогом (Росією)	11.7
Громадянська війна	10.5
Боротьба зовнішньополітичних гравців на території України	17.0
Боротьба між олігархами	15.0
Внутрішньополітичний конфлікт	7.5
Боротьба середнього класу з людьми, що монополізували владу	4.5
Взагалі не розумію, що відбувається	15.2
Важко сказати	6.3

Чим були протести на «Євромайданах» України? (до 2-х варіантів)

Боротьбою за шлях євроінтеграції	12.5
Боротьбою проти клану Януковича – Азарова	23.1
Боротьбою проти порушення прав українців, останньою краплею якого стало побиття студентів	17.3
Боротьбою проти корупції	12.0
Боротьбою середнього класу проти олігархів, що монополізували владу	10.5
Боротьбою опозиційних політиків проти влади	16.3
Боротьбою зовнішніх гравців на території країни	13.5
Боротьбою радикальних і націоналістичних угруповань проти законної влади	13.3
Важко сказати	14.8

Чого Ви боїтеся сьогодні найбільше? (до 3-х варіантів)

Війни з Росією	41.9
Безробіття	18.8
Девальвації (знецінення) гривні і зростання цін	21.6
Третьої світової війни	12.5
Розколу України	14.3
Дефолту (банкротства) України	12.3
Голоду	21.8
Терористичних актів	22.6
Зростання злочинності	14.5
Втрати державної незалежності Україною	6.0
Масових вуличних безпорядків	13.5
Проблем з опалювальним сезоном	4.5
Росту націоналістичних настроїв	10.8
Росту сепаратистських настроїв	5.0
Напливу біженців та переселенців з Донбасу та Криму	1.0
Встановлення диктатури та введення цензури в Україні	7.8
Вступу України в НАТО	8.5
Екологічних катастроф	0.8
Поглиблення співпраці з ЄС	2.3
Епідемії	0.5
Поглиблення співпраці з Росією	0.5
Міжконфесійних конфліктів	0.3
Важко сказати	0.3

Якою має бути державна політика щодо неконтрольованих територій у Донецькій та Луганській областях?

Ці території самі повернуться під контроль українського Уряду із погіршенням на них економічної ситуації та покращеннями в Україні	30.2
Необхідно військовими засобами встановити контроль над цими територіями	17.5
Необхідно позбутися цих територій як баласту, що заважає Україні рухатися вперед	7.5
Важко сказати	39.8

Чи має Уряд продовжувати фінансувати життєдіяльність неконтрольованих територій Донецької та Луганської областей?

Так, оскільки на цих територіях проживають громадяни України	48.0
Ні, про це мають дбати очільники цих утворень самостійно	23.5
Ні, про це має дбати Росія	7.7
Важко сказати	20.7

Якою має бути державна політика щодо вимушених переселенців з Донбасу? (можливі кілька варіантів відповіді)

Необхідно внести зміни до законодавства, які б давали їм можливість повноцінно займатися підприємництвом та самостійно інтегруватися на новому місці	28.5
Необхідно надавати їм постійну соціальну підтримку з державного бюджету України	38.3
Необхідно компенсувати їм втрату майна із державного бюджету України	16.5
Держава не має надавати їм ніякої підтримки	1.5
Важко сказати	24.7

Українські добровольчі батальйони, що воюють на Сході України, це: (можливі кілька варіантів відповіді)

Українські герої, які допомагають Збройним силам України захищати територіальну цілісність України	40.0
Угруповання, які фінансуються українськими олігархами для захисту своїх майнових інтересів	22.5
Націоналістичні загони	18.8
Пасіонарні особистості, які не мають іншого застосування своїй енергії в Україні	9.8
Важко сказати	18.2

Громадяни Росії, що воюють у складі ДНР/ЛНР, це: (можливі кілька варіантів відповіді)

Кримінальні елементи та найманці, які воюють за гроші	32.8
Звичайні люди, одурманені російською пропагандою	30.2
Професійні військовослужбовці, які діють у загарбницьких цілях	16.5
Звичайні люди, які не знайшли застосування в своїй країні	11.5
Герої, які захищають російськомовних жителів від націоналістичних та фашистських карателів	7.7
Важко сказати	26.0

Чи погоджуєтесь з тезою: Донбас має вийти зі складу України?

Так	9.8
Ні	66.4
Важко сказати	23.8

Чи погоджуєтесь з тезою: Галичина має вийти зі складу України?

Так	8.0
Ні	63.4
Важко сказати	28.6

Регіон, в якому я проживаю має:

Бути в складі унітарної України з існуючими повноваженнями	25.8
Бути в складі унітарної України з розширеними повноваженнями	42.9
Бути в складі федеративної України в статусі автономного округу	16.9
Вийти зі складу України та стати незалежним	1.5
Вийти зі складу України та приєднатися до іншої держави	1.0
Важко сказати	11.9

Ким Ви себе вважаєте в першу чергу?

Громадянином України	69.0
Жителем свого регіону	10.5
Жителем свого села чи міста	6.5
Громадянином світу	2.2
Громадянином СРСР	6.8
Представником свого етносу	1.8
Громадянином Європи	0.0
Громадянином Росії	0.7
Важко сказати	2.0

3. Крим

Крим це:

Українська територія, що анексована Росією	45.0
Територія, котра не належить ні Україні, ні Росії	15.6
Територія Росії, що законним способом включена в її склад	10.6
Територія Росії, що незаконним способом включена в її склад	8.5
Важко сказати	20.4

Чи варто Україні на сьогоднішній день ставити питання про повернення Криму?

Так, це анексована територія, на якій проживають українці та татари, що потребують захисту	21.3
Загалом так, але це питання не на часі	28.1
Ні, жителі Криму скористалися своїм правом на самовизначення	20.8
Ні, це споконвічна російська територія, яка незаконно була передана Україні у 1954 році	5.0
Важко сказати	24.8

Яким способом можливо повернути Крим до складу України?

Шляхом проведення реформ та підняття рівня добробуту в Україні	24.1
Крим сам повернеться у зв'язку із погіршенням внутрішньополітичної та економічної ситуації в Росії	11.3
Ніяким	23.6
Лише військовим наступом українських військ	2.8
Шляхом міжнародного тиску та санкцій на Росію зі сторони Заходу	6.5
Важко сказати	29.1

Якою має бути державна політика щодо переселенців з Криму? (можна обрати кілька варіантів відповіді)

Необхідно внести зміни до законодавства, які б давали їм можливість повноцінно займатися підприємництвом та самостійно інтегруватися в нові громади	27.8
Необхідно надавати їм постійну соціальну підтримку з державного бюджету України	24.0
Необхідно компенсувати їм втрату майна із державного бюджету України	14.5
Держава не має надавати їм ніякої підтримки	6.5
Важко сказати	38.3

4. Зовнішньополітичні орієнтири

Куди має рухатися Україна у зовнішньому напрямку?

Вступ до ЄС	27.0
Вступ до Митного союзу Росії, Білорусі, Казахстану	18.5
Неприєднання ані до ЄС, ані до Митного Союзу	20.7
Важко сказати	33.8

Що значить для Вас європейська інтеграція України? (до 3-х варіантів)

Стимул для проведення внутрішніх реформ в Україні	34.5
Ідея економічного та соціального доброту для України	30.8
Ідея, що об'єднує українське суспільство	13.8
Ідея, що розколює українське суспільство	18.8
Спосіб послаблення української економіки	19.5
Засіб поширення аморальних цінностей, нетрадиційних для слов'янського суспільства	13.0

Що значить для Вас Митний Союз? (до 2-х варіантів)

Економічне утворення, покликане відновити Радянський Союз	20.4
Інструмент залучення України в поле російського впливу	22.6
Міжнародне економічне об'єднання, вступивши в яке Україна матиме економічні вигоди (дешевий бензин, газ, нафта, ринок збуту українських товарів тощо)	45.2
Інструмент протистояння пострадянського регіону із західним світом	16.8

Який варіант забезпечення безпеки був би найкращий для України?

Вступ до НАТО	19.0
Позаблоковий статус України	19.8
Військовий союз з Росією та іншими країнами СНД	15.5
Важко сказати	42.2

Що для Вас значить НАТО? (до 3-х варіантів)

Організація, що може захистити Україну у військовому конфлікті на Сході	22.0
Засіб реформування Збройних сил України	18.5
Звичайна міжнародна організація	25.5
Засіб поглиблення протистояння України з Росією	30.0
Ворожий мілітаристський блок, який загрожує Україні та Росії знищенням	18.8
Організація, яка розвалила Радянський Союз	16.5

Чи необхідно відмінити положення Конституції України про позаблоковий статус України?

Так	30.1
Ні	29.8
Важко сказати	40.1

5. Ціннісні орієнтири

5.1. Культура і мова

Якою мірою Вам близька Українська держава?

Дуже близька	48.0
Значною мірою близька	43.2
Значною мірою далека	2.0
Дуже далека	1.3
Важко сказати	5.5

Якою мірою Вам близькі українська мова та культура?

Дуже близькі	45.0
Значною мірою близькі	47.5
Значною мірою далекі	4.5
Дуже далекі	0.3
Важко сказати	2.8

Якою мірою Вам близька Російська держава?

Дуже близька	13.3
Значною мірою близька	42.5
Значною мірою далека	29.0
Дуже далека	5.5
Важко сказати	9.8

Якою мірою Вам близькі російська мова та культура?

Дуже близькі	28.5
Значною мірою близькі	60.8
Значною мірою далекі	6.0
Дуже далекі	2.0
Важко сказати	2.8

Якою мірою Вам близькі білоруська мова та культура?

Дуже близькі	2.0
Значною мірою близькі	19.8
Значною мірою далекі	27.0
Дуже далекі	39.8
Важко сказати	11.5

Якою мірою Вам близькі польська мова та культура?

Дуже близькі	0.5
Значною мірою близькі	6.5
Значною мірою далекі	24.0
Дуже далекі	56.0
Важко сказати	13.0

Якою мірою Вам близькі угорська мова та культура?

Дуже близькі	0.3
Значною мірою близькі	1.5
Значною мірою далекі	18.3
Дуже далекі	66.5
Важко сказати	13.5

Якою мірою Вам близькі румунська мова та культура?

Дуже близькі	0.0
Значною мірою близькі	1.5
Значною мірою далекі	18.8
Дуже далекі	67.0
Важко сказати	12.5

Що для Вас значить українська мова? (може бути кілька відповідей)

Рідна мова значної частини громадян України на ряду з іншими мовами	77.9
Єдина державна мова України	12.8
Мова українських націоналістів	10.5
Важко сказати	6.8

Що для Вас значить російська мова? (може бути кілька відповідей)

Рідна мова значної частини громадян України на ряду з іншими мовами	82.7
Мова країни-агресора	6.5
Мова великої цивілізації	13.1
Важко сказати	7.5

Чи має за російською мовою бути закріплений статус другої державної в Конституції України?

Так	66.2
Ні	20.7
Важко сказати	13.0

Якою мовою Ви спілкуєтеся у сім'ї?

Виключно українською	0.5
Переважно українською, але іноді і російською	28.0
Переважно російською, але іноді і українською	39.5
Виключно російською	32.0
Іншою мовою	0.0

До якої культури Ви належите?

Слов'янської культури	29.7
Виключно української	13.1
Європейської культури	9.8
Радянської культури	25.7
Світової культури (космополіт)	6.8
Культури «Русского мира»	5.3
Азіатської культури	0.3
Важко сказати	9.3

5.2. Церква

Як Ви ставитесь до діяльності Української православної церкви Київського Патріархату?

Церква Українського народу	47.5
Одна з багатьох церков України	16.3
Не визнана світовим православ'ям розкольницька церква	5.0
Мені байдуже	19.3
Важко сказати	12.0

Як Ви ставитесь до діяльності Української православної церкви Московського Патріархату?

Одна з багатьох церков України	27.5
Церква держави-агресора, що здійснює в Україні шкідливу діяльність	9.5
Єдина канонічна православна церква в Україні	10.5
Мені байдуже	27.0
Важко сказати	25.5

Як Ви ставитесь до діяльності Української греко-католицької церкви?

Одна з багатьох церков України	21.4
Церква галичан	13.1
Церква Українського народу	5.0
Засохла гілка християнської церкви, штучне уніатське утворення	4.5
Мені байдуже	33.7
Важко сказати	22.4

Як Ви ставитесь до ідеї створення Єдиної Помісної Православної Церкви в Україні?

Повністю підтримую	18.0
Виступаю проти	6.5
Мені байдуже	37.2
Важко сказати	38.3

В якій мірі Ви довіряєте церкві?

Цілком довіряю	4.8
Переважно довіряю	27.6
Наскільки довіряю, настільки й ні	46.9
Переважно не довіряю	9.0
Зовсім не довіряю	11.8

Яку релігію сповідуєте та до якої церкви належите?

Православна церква Київського патріархату	55.3
Православна церква Московського патріархату	12.3
Українська автокефальна православна церква	1.0
Українська греко-католицька церква	0.0
Римо-католицька церква	0.0
Інші християнські церкви (протестантська, баптистська, Свідків Єгови і т. п.)	0.1
Інші нехристиянські (іслам, буддизм, юдаїзм, язичництво і т. п.)	12.4
Атеїст	18.6

6. Регіональні стереотипи

Яким Ви бачите пересічного жителя Галичини? (до 3-х варіантів)

Патріотична людина	24.0
Релігійний	25.3
Культурна людина	15.5
Людина з сильними сімейними цінностями	17.7
Розумна і освічена людина	8.0
Готовий допомогти або дати пораду	11.3
Мудрий і виважений	4.5
Схильна до від'єднання свого регіону від України	9.8
Законослухняний	3.3
Хитрий і підступний	5.0
Агресивний	6.3
Безкультурна людина	2.2
Неосвічена людина	3.0
Схильний до злочину	1.8
Важко сказати	36.7

Яким Ви бачите пересічного жителя Донбасу? (до 3-х варіантів)

Схильна до від'єднання свого регіону від України	23.3
Агресивний	12.5
Патріотична людина	15.0
Схильний до злочину	6.0
Культурна людина	11.8
Людина з сильними сімейними цінностями	7.8
Готовий допомогти або дати пораду	8.3
Розумна і освічена людина	10.5
Безкультурна людина	6.0
Хитрий і підступний	0.5
Неосвічена людина	9.0
Мудрий і виважений	0.8
Релігійний	0.5
Законослухняний	0.8
Важко сказати	44.4

Яким Ви собі уявляєте переселенця з Донбасу?

Людина, яка через незалежні від неї обставини втратила все (матеріальні цінності та малу Батьківщину)	47.5
Звичайний громадянин України, який потребує допомоги	27.0
Громадянин України, який має достатню фінансову спроможність, але разом з тим вимагає допомоги	4.8
Потенційний терорист	4.3
Звичайний громадянин України, який не потребує допомоги	1.0
Важко сказати	15.5

7. Мобільність

Чи виїжджали Ви за останні 20-ть років за межі місця проживання в межах України:

Не виїжджав за межі міста чи району	18.0
Не виїжджав за межі області	6.5
Був у прикордонних до моєї областях	19.3
Відвідував різні регіони України	56.2

Чи виїжджали Ви за останні 20-ть років за межі України?

Не був за кордоном	59.7
Виїжджав в одну країну	23.3
Виїжджав у декілька країн прикордонних Україні	5.8
Виїжджав у декілька країн далеких від України	9.3
Постійно відвідую різні зарубіжні країни	2.0

В які країни Ви виїжджали за останні 20-ть років?

Росія	35.3
Польща	3.8
Білорусь	7.3
Інші європейські країни	5.8
Туреччина	6.0
Молдова	1.3
Єгипет	2.5
Румунія	0.3
Угорщина	1.0
Інші країни СНД	1.3
Країни Азії, Далекого Сходу та Африки	0.8
США чи Канада	1.5
Не був за кордоном	60.0

8. Оцінка історичних подій та діячів

Як Ви ставитесь до історичних подій, викладених нижче?

Хрещення Русі у 988 році

Позитивно	63.2
Негативно	3.3
Байдуже	23.6
Нічого про це не знаю	10.0

Як Ви вважаєте, Київська Русь це:

Державне утворення, що складалося з трьох братських народів: росіян, українців, білорусів	48.2
Державне утворення українців	9.8
Державне утворення, що в основному складалося з українців і білорусів	4.0
Державне утворення росіян, що згодом перемістилися до Московського князівства Українці не брали участі у цьому утворенні та з'явилися згодом	22.8
Важко сказати	15.2

Перша письмова згадка про Україну у 1187 році

Позитивно	59.4
Негативно	0.5
Байдуже	17.8
Нічого про це не знаю	22.3

Остаточне звільнення української частини Русі литовсько-руськими військами після битви у 1362 році

Позитивно	31.1
Негативно	1.0
Байдуже	25.8
Нічого про це не знаю	42.1

Берестейська церковна унія 1596 (заснування греко-католицької церкви)

Позитивно	12.8
Негативно	8.0
Байдуже	35.1
Нічого про це не знаю	44.1

Заснування першої Січі Дмитром Вишневецьким на о. Хортиця

Позитивно	47.9
Негативно	2.0
Байдуже	25.9
Нічого про це не знаю	24.2

Національно-визвольна війна під проводом гетьмана Богдана Хмельницького

Позитивно	59.4
Негативно	3.8
Байдуже	22.6
Нічого про це не знаю	14.3

Наслідки Переяславської ради 1654 року – нові стосунки між Україною і Московським царством (так зване об'єднання)

Позитивно	35.8
Негативно	10.3
Байдуже	28.6
Нічого про це не знаю	25.3

Перемога українсько-кримськотатарських військ проти військ Московського царства під Конотопом у 1659 році

Позитивно	29.3
Негативно	8.0
Байдуже	32.8
Нічого про це не знаю	29.8

Полтавська битва та закінчення правління Івана Мазепи (поразка шведських військ у 1709 році)

Позитивно	38.8
Негативно	10.5
Байдуже	28.8
Нічого про це не знаю	21.8

Написання Пилипом Орликом Конституції у 1710 році

Позитивно	34.3
Негативно	1.5
Байдуже	27.6
Нічого про це не знаю	36.6

Проголошення Російської імперії у 1721 році

Позитивно	25.3
Негативно	10.0
Байдуже	35.1
Нічого про це не знаю	29.6

Перемога над французькими військами очолюваних Наполеоном у французько-російській війні 1812 року

Позитивно	65.9
Негативно	4.3
Байдуже	18.8
Нічого про це не знаю	11.0

Лютнева революція 1917 року в Російській імперії та утворення УНР

Позитивно	46.6
Негативно	14.3
Байдуже	29.1
Нічого про це не знаю	10.0

Створення Української Радянської Соціалістичної Республіки в Харкові у 1917 році

Позитивно	57.1
Негативно	13.3
Байдуже	21.6
Нічого про це не знаю	8.0

Заснування Організації українських націоналістів (ОУН) у 1929 році

Позитивно	16.8
Негативно	38.6
Байдуже	31.6
Нічого про це не знаю	13.0

Утворення Української Повстанської Армії (УПА) у 1942 році

Позитивно	18.3
Негативно	40.6
Байдуже	28.3
Нічого про це не знаю	12.8

Перемога СРСР у війні 1941 – 1945 років проти Третього Рейху

Позитивно	86.7
Негативно	6.3
Байдуже	3.3
Нічого про це не знаю	3.8

Розпад Радянського Союзу

Позитивно	31.3
Негативно	51.6
Байдуже	12.5
Нічого про це не знаю	4.5

Проголошення Незалежності України

Позитивно	53.6
Негативно	31.8
Байдуже	11.0
Нічого про це не знаю	3.5

Помаранчева революція 2004 року

Позитивно	29.6
Негативно	53.3
Байдуже	14.1
Нічого про це не знаю	3.0

Майдан 2013 – 2014 років

Позитивно	36.3
Негативно	55.4
Байдуже	4.8
Нічого про це не знаю	3.5

Підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС у 2014 році

Позитивно	33.6
Негативно	40.6
Байдуже	19.8
Нічого про це не знаю	6.0

Кого з перерахованих історичних діячів України Ви оцінюєте найбільш позитивно? (до 3-х варіантів)

Ярослав Мудрий	35.0
Богдан Хмельницький	22.5
Князь Володимир (Великий)	26.0
Михайло Грушевський	6.0
Степан Бандера	1.0
Цар Петро I	18.2
Петро Порошенко	1.0
Гетьман Іван Мазепа	6.5
Леонід Кучма	4.8
Йосип Сталін	6.0
Леонід Кравчук	4.5
Гетьман Дмитро Вишневецький	2.0
Володимир Ленін	5.2
Володимир Щербицький	5.0
Микита Хрущов	1.0
Віктор Ющенко	1.3
Віктор Янукович	1.0
Великий князь Литовський Ольгерд	1.0
Ніхто з них	7.0
Важко сказати	15.0

Кого з перерахованих історичних діячів України Ви оцінюєте найбільш негативно? (до 3-х варіантів)

Віктор Янукович	45.0
Йосип Сталін	23.0
Віктор Ющенко	23.5
Володимир Ленін	14.5
Степан Бандера	21.0
Петро Порошенко	9.5
Леонід Кучма	9.5
Цар Петро I	1.8
Леонід Кравчук	8.3
Микита Хрущов	1.0
Гетьман Іван Мазепа	7.0
Богдан Хмельницький	0.7
Великий князь Литовський Ольгерд	2.5
Володимир Щербицький	0.5
Князь Володимир (Великий)	0.0
Михайло Грушевський	0.3
Ярослав Мудрий	1.0
Гетьман Дмитро Вишневецький	0.5
Ніхто з них	3.3
Важко сказати	11.0

Як Ви вважаєте, пам'ятники політичних діячів радянського часу мають:

Залишитися на довгий час як пам'ятка історії	40.3
Бути перенесені з центральних вулиць у віддалені місця, аби не порушувати прав громадян з іншою думкою	16.8
Бути ліквідовані з дотриманням законної процедури (навіть якщо це займе багато часу)	5.2
Бути ліквідованими будь-якими способами	3.7
Залишитися поки є люди, які прожили більшу частину життя в СРСР	19.8
Важко сказати	14.2